

УДК 004.738.5

Ретроспективний аналіз розвитку ринку інтернет-провайдингу в Україні

Могилова А.Ю.

доктор економічних наук,
професор кафедри економічної теорії та маркетингу
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Девлетшаєва А.Г.

студентка
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Розглянуто ретроспективу розвитку Інтернет-провайдингу та його сучасний внесок у розвиток телекомунікаційного ринку України. Виокремлено проблеми Інтернет-провайдингу та основні обмеження для його розвитку, а також інноваційні шляхи креативного розвитку Інтернет-провайдерів.

Ключові слова: Інтернет, провайдинг, зв'язок, широкополосний доступ, телекомунікаційний ринок.

Могилова А.Ю., Девлетшаєва А.Г. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РАЗВИТИЯ РЫНКА ИНТЕРНЕТ-ПРОВАЙДИНГА В УКРАИНЕ

Рассмотрены ретроспектива развития Интернет-провайдинга и его современный вклад в развитие телекоммуникационного рынка Украины. Выделены проблемы Интернет-провайдинга и основные ограничения для его развития, а также инновационные пути креативного развития Интернет-провайдеров.

Ключевые слова: Интернет, провайдинг, связь, широкополосный доступ, телекоммуникационный рынок.

Mohylova A.Yu., Devletshaeva A.H. THE RETROSPECTIVE ANALYSIS OF DEVELOPMENT OF INTERNET-PROVIDING MARKET IN UKRAINE

The retrospective of development of Internet-providing and its modern contribution to the development of the telecommunication market of Ukraine are considered. The problems of Internet providing, the main constraints for its development, and innovative ways of creative development of Internet providers are outlined.

Keywords: Internet, providing, telecommunication, broadband access, telecommunication market.

Постановка проблеми. Зв'язок є однією з пріоритетних і найважливіших галузей в Україні і покликаний задовольняти потребу споживачів, органів державної влади, місцевого самоврядування, оборони і безпеки держави в засобах і послугах електричного зв'язку. Галузь зв'язку є однією з небагатьох галузей економіки України, що характеризуються сталими показниками розвитку. Український телекомунікаційний ринок характеризується стійкістю ринкових позицій ключових операторів, стабільним попитом на послуги, а також високою конкуренцією. Основними проблемами залишаються конкуренція з боку постачальників послуг мобільного інтернету, а також потреба в значних інвестиціях для розвитку послуги в сільській місцевості.

Зважаючи на це, варто дослідити реальне місце інтернет-зв'язку в загальній структурі телекомунікаційного ринку України, розглянути ретроспективу та сучасний стан Інтернет-зв'язку у порівнянні з іншими видами зв'язку, проаналізувати структуру ринку Інтернет-про-

вайдингу та розглянути переваги Інтернет-зв'язку перед класичними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти інтернет-провайдингу висвітлені в роботах таких вчених-науковців, як Грищук А.В., Макаров В.В. та в аналітичних публікаціях дослідницьких та консалтингових агентств.

Формулювання мети роботи. Метою даної статті є визначення місця інтернет-провайдингу у загальній структурі телекомунікаційного ринку України, виділення його ключових переваг у розвитку сучасних інноваційних методів зв'язку.

Вклад основного матеріалу. На сьогоднішній день ринок телекомунікацій більш ніж насичений. Науково-технічний прогрес з кожним днем йде вперед і суспільство вже на рубежі переходу до нових джерел інформаційних технологій. Тому телекомунікаційні компанії кожен день надають нові сервіси та послуги.

З кожним днем попит на послуги доступу в мережу Інтернет продовжує зростати. Згідно з даними Інтернет Асоціації України,

що представляють результати опитування, проведеного протягом лютого 2017 року, 64,7% дорослого населення України користуються Інтернетом. Частка користувачів Інтернет серед людей 15-29 років сягнула 97% [2, с. 3-10].

В Україні налічується близько 2 тис. компаній, що надають послуги доступу в Інтернет. П'ятірка провайдерів-лідерів займає 2/3 всього українського ринку. Інші ж компанії, зайнявши якийсь мікроскопічний сегмент, обмежуються обслуговуванням окремого населеного пункту або кількох мікрорайонів.

Автори атласу «ІТ-індустрія в Україні» прогнозують, що оборот телеком-галузі може досягти \$ 2,5 млрд в 2020 році. Левову частку ринку займають мобільні оператори, які надають послуги 56,3 млн абонентам. Інтернет-провайдери обслуговують близько 16,3 млн домогосподарств. Число користувачів фіксованого телефонного зв'язку з кожним роком зменшується [3, с. 18-20].

За останнє десятиліття найвищих показників телеком-галузь досягла в 2008 році, коли її оборот склав \$ 4,8 млрд. У найближчі роки повернення до докризових обсягів не передбачається. Поки Україна займає мізерну частку в світовому обороті телеком-послуг.

Консалтингова група «Expert & Consulting» провела дослідження ринку українських провайдерів фіксованого інтернет-доступу, для чого були використані експертні оцінки фахівців компанії і опитування основних учасників ринку. У рейтингу брали участь десять українських компаній-провайдерів, які мають найбільшу кількість абонентів, що дозволило визначити не тільки найбільшого, а й «найякіснішого» провайдера [6].

На думку «Expert & Consulting», лідери українського ринку сфокусувалися в напрямку надання комплексних рішень для максимального задоволення своїх клієнтів. З огляду на специфіку ринку, все більше уваги приділяється лояльності і утриманню абонентів. Багато операторів сфокусувалися на технічній модернізації і точковому зростанні свого покриття [6, с. 2].

Топ-10 найбільших ШПД-операторів (широкопосмугового доступу до провідного інтернету) України виглядає наступним чином [5] (табл. 1):

Як бачимо, втрата абонентів спостерігається у провайдерів «Укртелеком» і «Vega», що працюють переважно з DSL-технологіями, тоді як інші компанії продемонстрували зростання – найпомітніше у «Фрегата» (+ 17,7%) і «Ланет» (+12,7 %).

Інтегральний рейтинг інтернет-провайдерів наведено нижче – в нього увійшли топ-10 компаній за обсягом абонентської бази. Сумарний бал в ньому – це сума балів за всіма категоріями. Бал в конкретній категорії – це округлений відсоток значення показника оператора в даній категорії від максимального значення і цій же категорії (табл. 2).

Таким чином, лідером рейтингу стала компанія «Фрегат», за нею йдуть «Ланет» і «Укртелеком», а замкнули першу п'ятірку компанії «Тріолан» і «Воля».

Згідно з оцінкою групи «E & C», динаміка доходів і абонентських баз по ключових сегментах виглядає наступним чином. У 2016 році загальний дохід українських операторів склав 8,943 млрд грн, тоді як роком раніше був зафіксований показник 8,350 млрд грн – річний приріст склав 593 млн грн або 7,1%. У 2016 році сумарна кількість абонентів

Таблиця 1

Рейтинг українських провайдерів фіксованого інтернет-доступу

	Оператор	Кількість абонентів в 2016 р., тис. чол.	Кількість абонентів в 2015 р., тис. чол.	Різниця абс.	Різниця від.
1	Укртелеком	1603	1626	-23	-1,4%
2	Київстар	829	816	13	1,6%
3	Воля	670	629	41	6,5%
4	Тріолан	299	287	12	4,2%
5	Фрегат	292	248	44	17,7%
6	Датагруп	231	226	5	2,2%
7	Ланет	160	142	18	12,7%
8	Vega	148	156	-8	-5,1%
9	Тенет	143	136	7	5,2%
10	Фринет (ОЗ)	121	114	7	6,1%
	Всього	4496	4380	116	2,65%

Таблиця 2

Інтегральний рейтинг інтернет-провайдерів України

Інтегральна позиція	Оператор	Позиція в категорії			Сумарний бал
		Абоненти	ARPU	Динаміка	
1	Фрегат	5	8	1	61,99%
2	Ланет	7	3	2	55,65%
3	Укртелеком	1	6	9	54,34%
4	Тріолан	4	1	6	47,41%
5	Воля	3	10	3	44,87%
6	Київстар	2	9	8	41,42%
7	Фрінет	10	4	4	41,35%
8	Тенет	9	2	5	35,35%
9	Датагруп	6	7	7	32,01%
10	VEGA	8	5	10	20,02%

склала 9,275 млн осіб, тоді як роком раніше у ШПД-операторів налічувалося 9,175 млн клієнтів, таким чином приріст склав близько 100 тис. чол. або 1,1% [6].

Україна кілька років поспіль лідирує у світових рейтингах найдешевшого фіксованого ШСД (широкосмугового доступу до провідного інтернету). За даними одного з останніх досліджень доступності цін за користування послугами інтернету, Україна в 2017 році посіла друге місце за цим показником у світі з середньою вартістю послуг \$ 5,52 на місяць. У сусідніх країнах показники значно вищі: в Білорусі – \$ 12,77, Польщі – \$ 19,03, Словаччини – \$ 22,01, Угорщини – \$ 24,54, Румунії – \$ 13,55, Молдові – \$ 10,8, Росії – \$ 9,82. Найдорожчий в світі доступ – в Буркіна-Фасо (\$ 961,22 на місяць).

На основі цього, можна виділити чималий ряд взаємопов'язаних факторів, що стримують тарифи:

1) Величезна конкуренція – за різними підрахунками, в Україні працює близько 4500 провайдерів. Це призводить до дуже високої концентрації пропозицій. Наприклад, для великих міст 5-7 провайдерів в одному багатоповерховому будинку – норма. Така конкуренція породжує демпінгові пропозиції, особливо з боку «сірих» операторів;

2) Відсутність загороджувальних бар'єрів для входу на ринок – частина учасників ринку не обтяжують себе витратами на легалізацію, таким чином на ринку сформувалося чимало локальних «тіньових» компаній, які ніде не зареєстровані. Більшість з них надають послуги низької якості і конкурують тільки за рахунок низької вартості;

3) Рівняння на купівельну спроможність – Україна значно постраждала економічно про-

тягом останніх 10 років, втративши в ВВП і в людському ресурсі. За цей час національна валюта впала більш ніж в 5 разів. Ці фактори призвели до відчутного зниження купівельної спроможності населення. Внаслідок чого зараз товари і послуги масового споживання містять в собі меншу маржинальність, ніж в більш розвинених країнах.

У 2017-му році більшість провайдерів фіксованого інтернету переглянули свої тарифи у бік збільшення і цей процес триває й досі. В середньому прайс виростає від 30% до 50% в кілька етапів. 100 мегабіт коштуватимуть від 200 грн. Преміум-сегмент виростає до 300 грн. Для України природна ціна за ШПД-доступ на швидкості до 100 мегабіт – 150-200 грн. Тарифи зростуть від 20 до 50 грн за вартість пакета. При цьому відбудеться зменшення пакетних швидкостей. Широко відомі «100 мегабіт» як індекс якості в регіонах не є доцільними для використання, оскільки природна потреба там – 30-50 мегабіт. Експерти вважають, що в 2018 році інтернет-провайдері продовжать коригувати свої ціни і приводити їх до рівня економічно виправданих. Зростання комунальних послуг і всіх продуктів, вартість яких залежить від курсу іноземних валют, не дозволять залишатися однією з найдешевших за вартістю інтернет-доступу країною в світі і одночасно надавати той рівень стабільності та якості, який вже сьогодні очікують споживачі.

Важливою подією, що відбулась відносно нещодавно, стало надходження в Україну мобільного зв'язку «четвертого покоління» (4G). Пальма першості в його запуску належить мобільному оператору lifecell (компанія називає його 4.5G), який 30 березня відрапортував про початок функціонування зв'язку

«четвертого покоління» у всіх обласних центрах України (крім тих, які знаходяться на окупованих територіях).

В той же день, але трохи пізніше, про запуск 4G повідомив ще один мобільний гігант країни – «Vodafone Україна». Цією послугою абоненти мобільного оператора можуть користуватися в 20-ти найбільших українських містах.

Останнім запустив 4G «Київстар», який проводив додаткові налаштування мережі.

Найочевидніша перевага зв'язку 4G в порівнянні з 3G, не кажучи про більш ранні формати, – швидкість передачі даних. Цей показник у «четвертого покоління» вище мінімум в п'ять разів. Як правило, хороша мережа 3G має обмеження по швидкості в 42,2 Мбіт/с. А межа швидкості 4G може втричі або навіть вчетверо перевищувати обмеження для 3G. Деякі оператори обіцяють швидкість до 150-180 Мбіт/с.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З розвитком мобільного зв'язку та нових стандартів передачі даних, існування класичних операторів фіксованого зв'язку опинилося під питанням. Незважаючи на значну перевагу в стабільності фіксованого інтернету, багато компаній не витримали конкуренції з мобільними гігантами, а деякі і зовсім були поглинені телекомунікаційними конгломератами.

Основна проблема ринку телекомунікаційних послуг – це те, що практично досягнутий максимально можливий рівень проникнення Інтернету. Така ситуація змусила операторів змінити бізнес-модель і від екстенсивного зростання абонентської бази перейти до підвищення ARPU, що при істотному рівні конкуренції і, як наслідок, неможливості підвищувати ціни, автоматично означає розвиток додаткових послуг.

В майбутньому ті інтернет-провайдери, які не будуть створювати додаткової цінності для абонента і тим самим підвищувати свою ARPU, перестануть бути самостійними гравцями цього ринку і, в кращому випадку, будуть поглинені колегами по цеху. Зараз швидкісний доступ до Інтернет став свого роду товаром, що визначає якість життя і своєрідним предметом першої необхідності, наближаючись за цими параметрами до таких звичних речей, як: газ, електрика та опалення.

Можна зробити висновок, що тим провайдерам, які хочуть не лише виживати, а й розвиватися на ринку зв'язку України, слід швидко навчатися бути креативними, вивчати досвід колег з інших країн зі створення і виведення на ринок в короткі терміни продуктів, які здатні створити цінність для споживача, і лише на цій основі досягти поставлених цілей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гришук А.В. Формування системи інноваційного провайдингу в Україні / А.В. Гришук // Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/32420/1/255-454-455.pdf>
2. Інтернет Асоціація України. Дослідження інтернет-аудиторії [Електронний ресурс] / Інтернет Асоціація України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://inau.ua/proekty/doslidzhennya-internet-audytoriyi>.
3. Контент-маркетингове агентство Top Lead. IT-індустрія в Україні [Електронний ресурс] / Контент-маркетингове агентство Top Lead. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bakertilly.ua/news/id1430>.
4. Макаров В.В. Система маркетингових заходів компанії-провайдера послуг Інтернет / В.В. Макаров // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/4499/1/ilov111-114.pdf>
5. Рейтинг інтернет-провайдерів України за 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://itc.ua/news/rejting-ukrainskih-internet-provayderov-za-2016-god-ukrtelekom-kievstar-i-volya-lidiruyut-po-kolichestvu-abonentov-fregat-i-lanet-po-integralnoy-otsenke/>
6. Огляд українського ринку послуг фіксованого доступу до мережі Інтернет в розрізі B2B і B2C сегментів [Електронний ресурс] / Консалтингова група «Expert & Consulting». – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://nm.encint.com/expertiza/fiksirovannyij-shpd/>.

REFERENCES:

1. Hryshchuk A.V. Formuvannia systemy innovatsiinoho provaidynhu v Ukraini / A.V. Hryshchuk // Problemy formuvannia ta rozvytku innovatsiinoini infrastruktury [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/32420/1/255-454-455.pdf>
2. Internet Asotsiatsiia Ukrainy. Doslidzhennia internet-audytorii [Elektronnyi resurs] / Internet Asotsiatsiia Ukrainy. – 2017. – Rezhym dostupu do resursu: <http://inau.ua/proekty/doslidzhennya-internet-audytoriyi>.

3. Kontent-marketynhove ahentstvo Top Lead. IT-industriia v Ukraini [Elektronnyi resurs] / Kontent-marketynhove ahentstvo Top Lead. – 2017. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.bakertilly.ua/news/id1430>.
4. Makarov V.V. Systema marketynhovykh zakhodiv kompanii-provaidera posluh Internet / V.V. Makarov // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/4499/1/ilov111-114.pdf>
5. Reitynh internet-provaideriv Ukrainy za 2017 rik [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <https://itc.ua/news/rejting-ukrainskih-internet-provayderov-za-2016-god-ukrtelekom-kievstar-i-volya-lidiruyut-po-kolichestvu-abonentov-fregat-i-lanet-po-integralnoy-otsenke/>
6. Ohliad ukrainskoho rynku posluh fiksovanoho dostupu do merezhi Internet v rozrizi V2V I V2S sehmentiv [Elektronnyi resurs] / Konsaltnhova hrupa «Expert & Consulting». – 2017. – Rezhym dostupu do resursu: <http://nm.encint.com/expertiza/fiksirovannyj-shpd/>.